

»Geschichte als Wissenschaft« kan læses som et svar på samfundsvidenskaberne og Lucien Febvres og hans disciples udfordring til en mere traditionsbundet historieforskning, et klogt svar, mere imødekommende overfor modparterne end f. e. Gerhard Ritters (se bl. a. Ritters afhandling i *History and Theory* I, hæfte 3, 1961). Også for dem der er mindre enige med forfatteren end jeg er der meget at hente i hans bog – til klaring af problemer som må beskæftige alle historikere, og til forståelse af hvordan der idag i Tyskland tænkes om historie.

POVL BAGGE

OLDTID OG MIDDELALDER

GRAHAME CLARK & STUART PIGGOTT: *Prehistoric Societies. The History of Human Society, Vol. I.* Gen. ed. J. H. Plumb. London, Hutchinson & Co Ltd., 1965. 356 sider. Illustreret. 4 kort. 50 sh.

Bogen omfatter i 13 kapitler en skildring af en række forhistoriske samfund fra istidens jægere til de mellemeuropæiske Keltere i tiden omkring vor tidsregnings begyndelse. Det bliver intet sted bemærket, hvem af de to forfattere der står bag bogens enkelte afsnit; emneopdelingen antyder dog, at Grahame Clark har ansvaret for de 7 første kapitler (palæolitisk og mesolitisk samfund), medens Stuart Piggott har skrevet de resterende 6 (agerbrugssamfund fra 9. årtusind f. Kr. til tiden omkring Kr. f.). I en 25 sider lang indledning redegør redaktøren, Cambridge-historikeren J. H. Plumb for seriens hovedtema. Det betones her, at to »revolutioner«, den neolitisk og den industrielle, har været altafgørende for menneskehedens samfundshistorie. I betragtning af den betydning disse begivenheder tillægges, er eet bind, det foreliggende, af seriens foreløbig 12 planlagte måske lovlig lidt af ofre på den første af de to revolutioner. Den bredt anlagte målsætning synes heller ikke at have været mulig at følge for bogens to forfattere. På væsentlige punkter rummer den efterfølgende fremstilling modifikationer af indledningens skematiske synspunkter.

I bogens første halvdel (Clark) lægges vægten på en erhvervs-økonomisk skildring af stenalderens jæger- og fiskersamfund. I detaillerne rummer den brede fremstilling ingen afgørende nyheder for specialisten, materialet er ajourført og ledsaget af en noget summarisk litteraturliste. Med særlig interesse læser man imidlertid kapitlet om nulevende jæger-fiskersamfund. Ved en betragtning af samspillet mellem kulturen og de ydre kår søger forfatteren en bestemmelse af grænserne for disse samfunds teknologiske udviklingsmuligheder, i sidste instans for at kaste lys over de sparsomme levn fra den ældste stenalder. Metoden er velkendt inden for arkæologien og har ofte ført til farlige analogi-slutninger. Det lykkes imidlertid forfatteren på overbevisende måde at demonstrere, hvorledes detaljerede økologiske studier kan være et vigtigt metodologisk hjælpemiddel i forsøgene på at nå en dybere forståelse af forhistoriske samfund. Vægten lægges på en påvisning af de primitive samfunds meget forskelligartede forsøg på tilpasning til omgivelserne, og det erkendes, at de begrænsninger, de

ydre kår forårsager, næsten udelukkende giver sig udtryk på et teknologisk plan. Ved at holde fremstillingen inden for et begrænset erhvervs-økonomisk perspektiv lykkes det således forfatteren at give en værdifuld belysning af den udvikling, der leder frem til agerbrugets fremkomst i den nære Orient.

Medens bogens første halvdel kunne begrænses til en beskrivelse af geografisk vidt udbredte men ensartede samfundsformer med fælles økonomi, gælder det samme ikke bogens anden halvdel (Piggott). Fremstillingen omfatter en række meget forskelligartede agerbrugssamfund fra bycivilizationerne i den nære Orient til de mellemeuropæiske Keltere. Samtidig bliver der imidlertid også taget hensyn til en lang række andre samfundsformer, baseret på en helt afvigende økonomi. For at fremstille de enkelte samfund i deres individualitet er forfatteren tvunget til at inddrage vidnesbyrd, der falder uden for et snævert erhvervs-økonomisk perspektiv, og opgaven er derved blevet så omfattende, at den ikke har ladet sig løse. Alligevel er det lykkedes Stuart Piggott at give en nuanceret og værdifuld oversigt over især de nærorientalske kulturer i tiden efter agerbrugets opståen. Betydningsfuld er understregningen af, at selv om de specialiserede bysamfund i Mesopotamien, Ægypten, Lilleasien, Indien og Kina havde nogenlunde ensartede teknologiske forudsætninger, så var deres samfundsstruktur så varierende, at deres fremkomst »can hardly be attributed to the inevitable working out of any common set of social, economic and technological factors« (s. 157).

Det er i den sammenhæng naturligt, at de senere kapitler om europæiske forhistoriske samfund baseret på metalproduktion må føles utilstrækkelige. Her er forfatterens store oversigt (Prehistoric Europe) fra 1965 langt at foretrække, men årsagen må søges i den uigennemførlige målsætning, der blev lagt i bogens indledning.

Bogens illustrationer er gennemgående af god kvalitet og har relevans til teksten. Videre er fremstillingen ledsaget af et grundigt stikordsregister. På trods af de ovennævnte svagheder er bogen en værdifuld indføring i de synspunkter, ud fra hvilke dele af engelsk arkæologi i dag arbejder.

JØRGEN JENSEN

EMILY VERMEULE: *Greece in the Bronze Age*. Chicago and London, The University of Chicago Press, 1964. XIX + 406 sider. XLVIII plancher. 10 \$.

Bag den noget upræcise titel skjuler sig en omfattende og ajourført oversigt over den sene bronzealder, mykensk tid, på det græske fastland. Kreta omfattes ikke af det foreliggende arbejde, men vil blive behandlet i et planlagt bind. Kykladerne er kun lejlighedsvis inddraget i fremstillingen. Inden for denne i forhold til titlen meget snævre emneafgrænsning har forfatterinden givet en skildring, der har sin styrke i en bred materialefremlæggelse, forankret i et omfattende, let anvendeligt noteapparat. Vigtige er henvisningerne til helt nye udgravningsberetninger fra f. ex. Keos, Gla, Lerna og Peristeria. Bogens svagheder er at finde i en række ofte forældede problemstillinger og i den uegale